

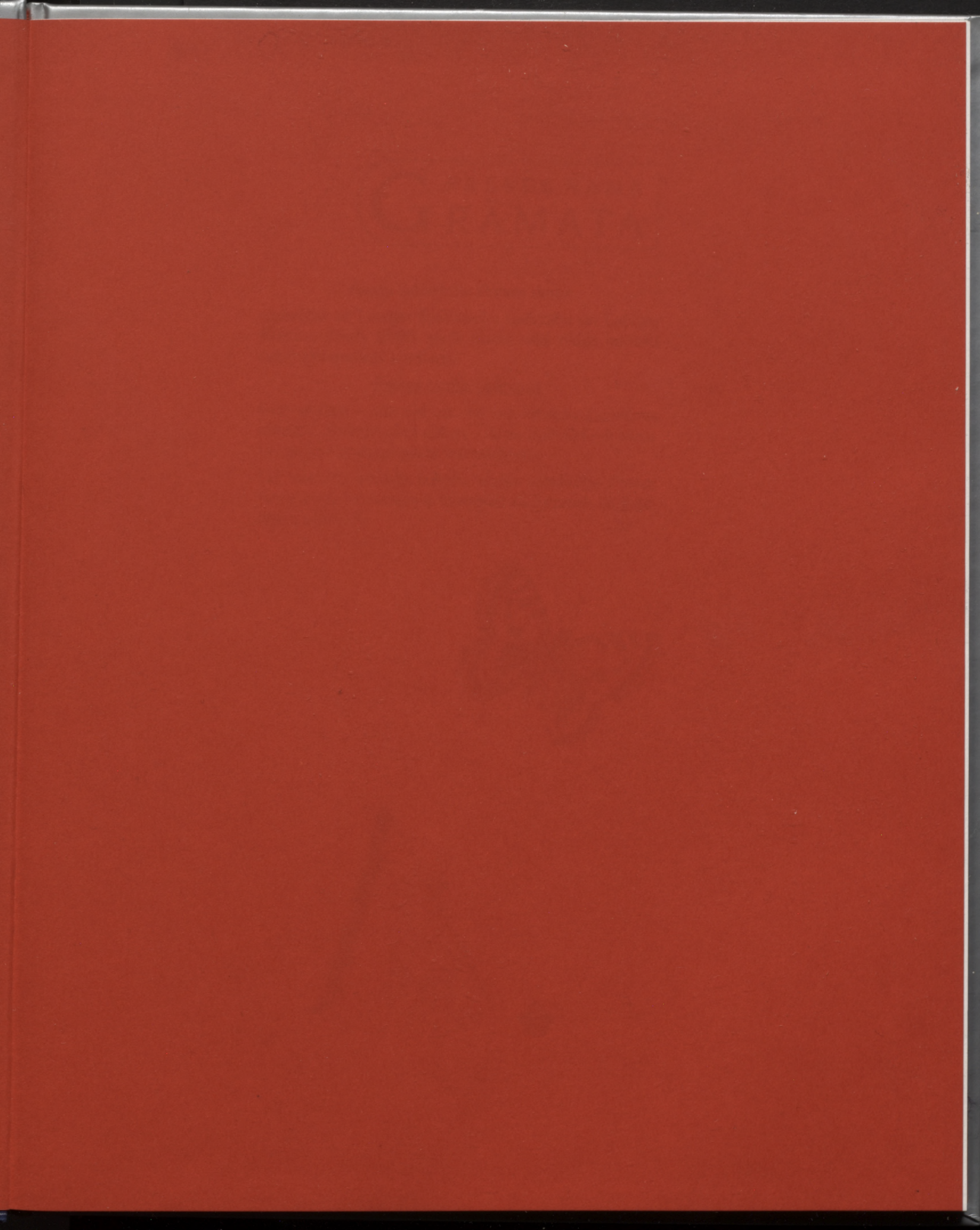
JĀNIS BALTVILKS

Pīviņa

UN
CITAS
PASAKAS

PRESES NAMA GRĀMATA

Akciju sabiedrība *Preses nams*

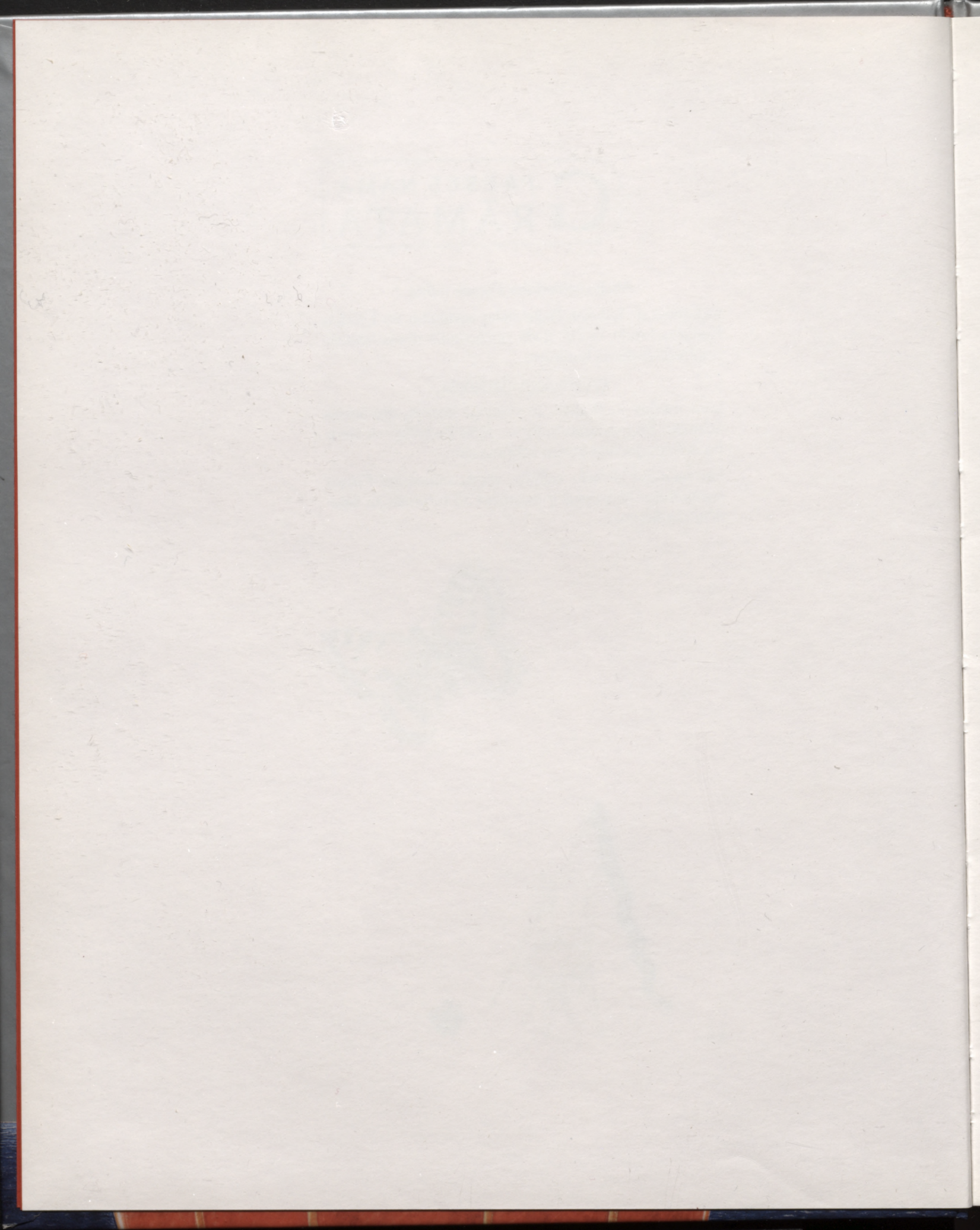
sadarbībā ar Latvijas Rakstnieku savienību un Latvijas Kultūras fondu 2000. gadā pirmo reizi rīkoja latviešu oriģinālliteratūras konkursu

Preses nama Grāmata.

kura mērķis – atbalstīt un veicināt latviešu literatūras attīstību. Šīs grāmatas autors – Jānis Baltvilks – ir viens no sešiem godalgotajiem rakstniekiem.

Lai sekmētu latviešu kultūru, akciju sabiedrība *Preses nams* šādus konkursus ir iecerējusi arī turpmāk kā ikgadēju pasākumu.

JĀNIS BALTVILKS

Pšivija

UN
CITAS
PASAKAS

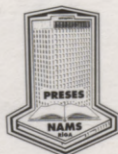
L $\frac{J}{3654}$

L 47

JĀNIS BALTVILKS

Pīviņa

UN
CITAS
PASAKAS

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

0301008559

UDK 821.174-93-34
Ba 418

Māksliniece
Anita PAEGLE

Redaktore
Anija BRICE

Mākslinieciskais redaktors
Arvīds VĪTOLS

Tehniskā redaktore
Ausma RUDZIŠA

ISBN 9984-00-406-6

© Jānis Baltvilks, pasakas, 2000
© Anita Paegle, ilustrācijas, 2000
© A/s "Preses nams", 2000

MAZLIET NEPARASTI

Vijole lidoja lēni. Tādus izlidojumus rāmā laikā viņa pati sauc par gaisa pastaigām.

Viņu apsteidza ne vien čurkstes, bezdelīgas un svīres. Garām aizplivinājās pat pāvu bars. Kā vijole noprata no neveiklo lidoņu sarunām, tie bija ceļā uz Siguldu, kur pievakarē gaidāma gaisa balonu lidošana. Saposušies kā uz lieliem svētkiem.

Kad pāvi pie apvāršņa saplūda ar mežu galiem, vijole pagriezās sāņus un gandrīz saskrējās ar dullu vanagu. Tas nāca virsū izplestiem nagiem. Laikam savā vanaga prātiņā vijoli bija noturējis par pīli vai paipalu, vai par kotleti. Tikai pēdējā brīdī vanags nobremzēja.

“Ak, tā jau nav ēdama...” viņš nopurpināja un tāds kā nokaunējies ielaidās eglē.

Slīdot pāri nomaļai lauku sētai, vijole paskatījās lejā un sāka skaļi smieties. Bija arī par ko. Sētsvidū, kaitinot suni, kā lielas blusas lēkāja divi spoži kauli.

Vijole nolēma atceļā uz savu pilsētas dzīvokli palūkoties, kas notiek citās sētās.

Vienā kartupeļi nesa kastes uz pagrabu. Otrā govis la-

boja kūtij juntu. Vārdu sakot, vijole vēroja parastus lauku darbus.

Pārsteigumu viņai sagādāja kāda vista. Ieskrējusies tā uzlaidās mēslu čupā. Tas nu gan ir mazliet neparasti, nodomāja vijole. Vista – un lido?! Kur tas redzēts...

NOZAGTĀ PASAKA

Baltas papīra lapas augšpusē es uzrakstiju vārdiņu “Pasaka”. Tad noliku lapu zālē. Pats apsēdos līdzās uz soliņa un sāku gaidīt. Pirmā pie lapas atdūca kamene. Taču Pasakas tapšanā viņa neiesaistījās. Aizdūca lapai pāri un viss. Varbūt Pasakā palika kāds krikslītis no viņas ēnas.

Pa istam pirmais Pasakā sparīgi ielēca sienāzis. Uzvilka dažus ķeburus, noskurināja garās ūsas un aizlēca.

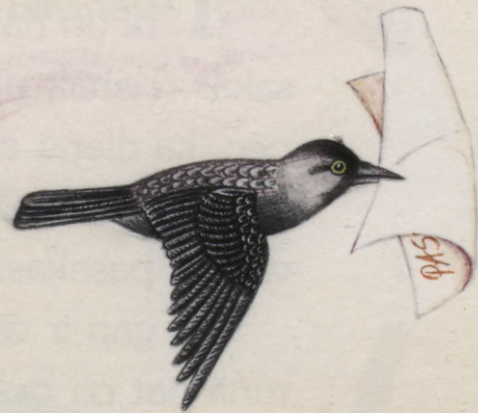
Tad pāri lapai no kreisās uz labo pusi pārskrēja melna vabolīte, atstādama Pasakā sīku, bet glītu rakstu rindiņu.

Ko tieši viņa tur uzrakstīja, pa gabalu nespēju saskatīt.

Nākamais rakstītājs bija sarkana skudriņa. Bet tā nu rakstīja divaini. No labās puses uz kreiso! Tur man būs ko noņemt, nodomāju. Vai maz pratišu saburtot? Prastu vai neprastu, kas to lai zin. Par to man nebija lemts pārliecināties.

Zālē nolaidās apaļš kovārnis, paķēra knābī puspierakstīto Pasaku un aiznesa uz savu ligzdu milzīgas liepas dobumā – augstu, augstu – gandrīz pašās debesīs.

Vai viņš tur turpina Pasaku rakstīt, vai lasa kukaiņu rakstus priekšā saviem bērniem, es nezinu. Nezinu arī, vai kovārnis prot lasīt no labās puses uz kreiso.

PLĪVIJA

Tāpat kā ir dienas tauriņi un nakts tauriņi, dienas putni un nakts putni, ir arī dienas pasakas un nakts pasakas. Labāk pazīstamas, protams, ir dienas pasakas. Tāpēc, ka dienu esam nomodā. Un tāpēc, ka dienu ir gaišs – varam pasakas ieraudzīt. Diezgan daudzi no mums pazīst arī vakara pasakas.

Tās gan ir vairāk dzirdamas, nekā redzamas. Reizēm tās runā pat pa radio.

Bet – nakts pasakas? Ar tām cilvēkiem iznāk sastapties retāk. Man tāda laimīga izdevība nesen gadījās. Turklāt – nevis sapnī, bet nomodā! Tas notika dārza mājiņā, kur mēdzu pavadīt nedēļas nogales.

Bija pienācis vakars. Lēni biezēja tumsa. Virs vecajām dārzmalas eglēm iznira stipri nodilis mēness. Patiesībā no mēness pāri bija palikusi tikai šaura stīpiņa.

Sēdēju tumsā pie mājiņas loga, klausījos, kā tuvējā mežmalā saklīdzas pūces, un vēroju mēness stīpiņu, kas no vienas egles galotnes pārsēdās otrā.

Te atvērtajās mājiņas durvīs kaut kas noplīvoja. Drīzāk to sajutu, nekā dzirdēju. Liekas, kāds bija mājiņā ielidojis. Varbūt sikspārnis? Jāapskatās!

Veikli aizcirtu durvis un iededzu gaismu. Un – nesapratu, ko īsti redzu. Pie griestiem kaut kas plivinājās. Tik daudz apjēdzu, ka sikspārnis tas nav. Bet – kas tad? Gandrīz tā kā putna spalva? Tomēr – nē. Spalva nebūtu no manis baidījiesies un nebūtu vairījiesies gaismas. Tur plivinājās kāda būtne...

Saprotams, es gribēju nepazīstamo būtni apskatīt. Taču, līdzko paspēru soli viņas virzienā, tā būtne griezīgi iespiedzās. Redzams, nabadzīte no manis stipri baidās. Es atkāpos, apsēdos pie galda un, cik vien mierīgi varēdams, ievaicājos: “Varbūt tu proti runāt?”

“Protu,” būtne, vēl arvien drebēdama, atbildēja.

“Tad esi sveicināta manā mājiņā!”

“Mlabjā,” būtne kaut ko diezgan neskaidri noteica.

“Kāpēc tu no manis baidies? Es tev pāri nedarišu,” mēģināju būtni nomierināt.

“Mēs, māsas Plīvijas, turamies pa gabalu no cilvēkiem,” viešņa joprojām pabailīgi runāja. Tomēr viņas plivināšanās vairs nebija tik drebelīga.

“Plīvijas?” es jautāju. “Kas ir Plīvijas? Jūs esat daudzas? Un kāpēc tad jūs turaties no cilvēkiem pa gabalu? Vai cilvēki jums ko sliktu nodarījuši?”

“Plīvijas mēs esam...” viņa nepabeidza teikumu. “Nav nozīmes to skaidrot. Cilvēki tik un tā mums netic. Netic, ka mēs vispār esam. Tieši tāpēc arī mēs turamies pa gabalu no cilvēkiem.”

“Labi, ja negribi, nestāsti. Nāc, uzcieņāties!” es aicināju noslēpumaino Plīviju pie galda. “Redzi, man te ir daži cepumi, tomāts, maizīte, tēja. Nāc šurp! Ja tu apēdīsi vismaz kādu cepumu, tad es skaidrāk redzēšu, ka tu patiešām esi.”

“Es neēdu,” Plīvija teica.

“Nemaz? Neko?”

“Tikpat kā neko. Dažreiz pamieļojos ar kādu mēness stariņu.”

“Tad tu esi nograuzusi mēnesi! Stipiņa vien pāri palikusi!” es tā pabargi, tomēr draudzīgi noprasīju.

“Nē,” Plīvija teica. “Es nekad negrauzu tieši no mēness. Vienīgi reizēm paceļu kādu zemē nokritušu stariņu.”

“Un citu neko tu neēd?” es turpināju nakts viešņu izprašnāt.

“Agrāk es ēdu. Kad biju pūcē.”

“Tu biji pūce?” es pārvaicāju.

“Nē,” Plīvija skaidroja. “Es nebiju pūce. Nu, es nebiju pati pūce. Es tikai biju pūcē.”

“Nesaprotu,” es noteicu, jo tiešām nesapratu.

“Nu, es biju spalva pūces spārnā. Un, kad pūce ēda, tad arī mums, spalvām, gribot vai negribot bija jāēd. Pūce mūs baroja, tā sacīt, piespiedu kārtā. Mums bija jāēd, lai būtu spēks pūci visu nakti noturēt gaisā. Mums bija jāēd visas tās peles, vardes un vēl nezin kas tur. Uff!” Plīvija noskurinājās.

“Un tāpēc tu aizgāji no pūces?” es jautāju.

“Ne jau es aizgāju. Pūce mani izmeta.”

“Kā izmeta? Kāpēc?” es turpināju iztaujāt viešņu, kura, šķiet, jau bija no maniem jautājumiem nogurusi.

“Izmeta tāpēc, ka pūce katru gadu izmet vecās spalvas. Un vietā izaudzē jaunas. Laid, lūdzu, mani ārā, ja esi labs cilvēks!”

Es atvēru durvis.

Plīvija nolaidās uz galda. Nogāja garām šķīvitim ar cepumiem. Iemērcā pirkstu tējas krūzītē. Nolaizīja. Un iesmējās. Pirmo reizi manā mājiņā.

“Plīvija,” es vaicāju, “vai no visām pūču izmestām spalvām izaug tik jaukas būtnes kā tu?”

“No dažām jā. Vai no visām, nezinu. Neesmu zinātniece.”

“Tu esi pasaka?” es minēju.

“Tā iznāk,” Plivija atkal pasmaidīja. “Nu gan lidošu. Māsiņas jāsatiek.”

“Tev taču nebūs iebildumu, ja es par tevi pastāstīšu citiem cilvēkiem? Varbūt uzrakstīšu kādā grāmatā?” uz atvadām vēl pavaicāju.

“Vari stāstīt, vari rakstīt, ja gribi. Droši vien tik un tā neviens tev neticēs. Ja nu vienīgi kāds bērns,” viņa teica un līgani izplīvoja pa durvīm ārā naksnīgajā dārzā.

KĀPURS UN SPOGULIS

Kāpurs dzīvoja ābolā. Viņš bija labi iekārtojies. Kārtīgs jumts virs galvas. Lietus virsū neliet. Vējš cauri nepūš. Silts. Ēdamā – cik uziet.

Vienīgi – viņš jutās mazliet vientuļi. Ļoti reti pie viņa kāds iegriezās. Caurām dienām un naktīm viens pats.

Labi ieturējies, kāpurs, kā parasti, laidās pēcpusdienas snaudā, kad negaidīti pie mājiņas kāds pieklauvēja un saldā balsī vaicāja: “Vai te kāds ir?”

“Ir gan,” kāpurs atsaucās. “Kas tur grabinās?”

“Spoguļu tirgotāja.”

“Tirgotāja? Tiem taču jāmaksā, bet man nav naudas!”

“Nekas, nekas,” spoguļu tirgotāja noteica. “Trūcīgākiem pircējiem mazus spogulīšus mēs pārdodam par smiekla naudu. Gan jau kāds santīmiņš jums atradīsies. Kad iekrāsiet vairāk, varēsiet nopirkt lielāku. Spogulis taču ir brīnišķīgs izgudrojums! Tas kļiedē vientulību!”

Kāpurs kļuva domīgs. Vientulība viņam bija apnikusi. Un kāds santīmiņš jau viņam bija. Tik, cik bija dabūjis no smecernieka par ābola sēklām.

“Tas spogulis tiešām kļiedē vientulību?” viņš noprasīja.

KAPURA MAJA

“Protams, protams!” teica tirgotāja.

Sameklējis naudiņu, kāpurs pabāza galvu pa durvīm. Spoguļu tirgotāja – divplākšņu spāre milzīgām acīm – paņēma santīmiņus un pasniedza spogulīti.

Kāpura dzīve pēkšņi pārvērtās. Viņš vairs nebija viens! No spoguļa pretī raudzījās ciemiņš. Nekāds skaistulis gan tas nebija. Bet – kāds ir, ar tādu jāiztiek...

Taču, jo ilgāk kāpurs skatījās ciemiņā, jo netīkamāk ciemiņš viebās. Beidzot tas blenza uz kāpuru tik nikni, it kā taisītos mesties virsū. Nu taisni pretīgi!

Kāpurs atvēzējās un izludināja spoguļi ar svešo ķēmu pa durvīm. Ja nav ciemiņa, lai nav!

Kad citu dienu kāpurs atkal izdzirda klauvējienu aiz sienas, viņš pikti metās uz durvīm ar saucienu: “Negribu redzēt jūsu krāmus un ķēmus!”

Taču, izbāzis galvu ārā, tirgotāju viņš nemanīja. Tur vispār neviena nebija. Tikai mājiņa nepatīkami šūpojās. Un klauvētājs laikam būs bijis ābeles zars, kas ligojās te uz priekšu, te atpakaļ.

Kāpurs atgriezās ābolā, mazliet uzēda, tomēr nespēja nomierināties. Viņam uzmācās divaina nedrošības sajūta. Mājiņa šķita apdraudēta. Ir jāglābjas!

Kāpurs izritināja zīda pavedienu un laidās lejā. Pavediens nelāgi šūpojās. Zemē kāpurs nonāca pavisam apskurbis.

Patvērumu viņš atrada zem nokritušajām ābeles lapām. Beidzot būs miers. Kāpurs ietinās zīda kamolā un aizmiga.

Cik ilgi kāpurs bija gulējis, viņam nebija ne mazākās jausmas. Modās viņš lēni, kamolā jutās kā saspīests. Taču, kad izlīda no guļas vietas, sajūta mainījās. Viņu pamazām pārņēma savāds vieglums. Ar viņu bija notikušas kādas pārvērtības. Gribējās gandrīz vai lidot.

Bet tad viņš turpat lapās pamanīja kaut ko spīdīgu. Atmiņā atausa spogulis. Spogulis, kurā bija tas ķēms.

Ielūkoties? Paskatīties vēlreiz uz tā saucamo ciemiņu? Uz to nejauceni? Kādēļ to darīt?

Ziņkārība tomēr bija lielāka par seno nepatiku. Viņš ieskatījās spogulī un – pilnīgi apstulba no tā, kas viņam pavē-rās pretī. Lūk, kādas pārvērtības notiek, ja labi izguļas lapās! Spogulis pārvērties līdz nepazīšanai. Tajā vairs nav ne miņas no ķēma. No spoguļa raudzījās pretī brīnumskaists tauriņš!

Sākumā tauriņš spogulī likās pārsteigts. Tad aizvien sajūsminātāks. Tad sakustināja spārnus un... Kāpurs juta, ka arī viņam uz muguras kaut kas sakustas!

“Kas notiek? Kas notiek?! Kas notiek!!” bijušais kāpurs sauca, celdamies aizvien augstāk gaisā.

VIENA DIENA DUNDURCIEMĀ

Dundurciems ir mīlīgs māju puduris klusā mežu ielokā. Nevar teikt, ka dundurciemnieki būtu dzīvojuši lielā greznībā un mantas pārpilnībā, taču iztikuši bija visi. Turklāt Dundurciemā visi arī labi satika. Te cits citu ne tikai pazīst, bet daudzi ir saradojušies. Sprotams, ka dundurciemnieki bija kopā gan godos, gan talkās, kad vienā vai otrā mājā bija kādi lielāki darbi darāmi. Tā viņi dzīvoja līdz tam saulainajam vasaras rītam, par kuru tūlīt stāstīšu.

Tātad – bija saulains vasaras rīts. Ciema vecākais Diždundurs stāvēja pļavas malā un nevarēja vien beigt priecāties par zālē mirdzošajiem rasas pilieniem. “Dimanta rasa!” viņš noteica un tad, pats nezin kādēļ, vēl piemetināja: “Ak, ja varētu to pārvērst īstos dimantos!”

“Nepiesauc nelaimi!” Diždunduru negaidīti kāds uzrunāja.

Pagriezies viņš ieraudzīja svešinieku uz ceļa. Vērojot laipno smaidu nācēja vaigā, ciema vecākais noprasīja: “Kāpēc nelaimi? Tā būtu tāāāda manta!”

“Tu tiešām gribi, lai rasa tiktu pārvērsta dimantos?” svešais jautāja, cieši skatīdamies Diždunduram acīs.

“Jā!” strupi atbildēja Diždundurs. “Ja vari, tad pārvērt!”

Rādi, ko māki!” Pie sevis gan viņš nodomāja, ka svešinieks tā dīvaini joko. Bet – ej nu sazeni...

“Vēl nebūs saule nogājusi, kad tu to nožēlosi. Lūgsi, lai es dimantus pārvēršu atpakaļ rasā,” svešais teica pavisam nopietnā balsī.

“Nekādā gadījumā!” iekarsušais Diždundurs noskaldija.

“Labi,” sacīja svešinieks. “Paskatīsimies.”

To teicis, viņš novēzēja roku pļavas virzienā.

Rasas pilieni sastinga.

Diždunduram iepletās acis un nāsis. “Vai tie ir īsti? “viņš drebošā balsī jautāja.” Vai tā nav krusa? Dimantiem jābūt cietiem! Drausmīgi cietiem! Briesmīgi cietiem! Viscietākajiem!”

“Pārbaudi!” teica svešinieks un, atgājis malā, nosēdās zem kuplas liepas.

Diždundurs pagrāba lielāku mirdzošu graudu un lika uz zoba. Mutē kaut kas nokrakstēja. Divi zobi bija ārā. Bet grauds vesels. Ciets. Īsts!

“Tfū! Štrunts par zobiem!” Diždundurs nosvepstēja, nolauztos zobus izspļaudams. “Ieliks jaunus! No dimantiem! To pilna pļava!”

Nometies ceļos, viņš rausa dimantus abām rokām un bēra kabatās. Tad apķērās, ka jāsauc palīgā sieva. Tā bija liela ogotāja. Pirksti tai veiklāki pie šitāda darba.

Pielēcis kājās, Diždundurs kļiedza pilnā kaklā: “Ēū, siev, nāc šurp!”

“Kas noticis?” sauca sieva no Diždunduru sētsvidus.

“Neprasi! Nāc šurp, kad tev saka! Jāvāc manta!”

“Kāda manta?” Diždunduriene vaicāja, tomēr tecēja jau pie vīra.

“Di – manta!” kļiedza Diždundurs.

“Jucis esi, vai?” sieva vēl paspēja nopukoties, taču, kad nonāca pie pļavas, arī viņai iepletās acis un nāsis.

“Ko tu nāc tukšām rokām!” Diždundurs, paskatījies uz sievu, tai uzbrēca. “Trauku vajag, kur sabērt! Aizskrieni pēc krūzes! Nē! Paķeri labāk spaini!”

Sieva žigli metās uz mājām pēc spaiņa.

“Paķeri divus spaiņus!” Diždundurs sauca sievai pakaļ. “Nē! Spaiņus nē! Vel šurp baļļu! Un modini puikas augšā! Veicīgāk!”

Diždunduros sacēlās varens troksnis. Dārdēja spaiņi. Rībēja baļļa. Rēja suns. Diždunduriene ar uzkliedzieniem mudināja samiegojušos puikas.

Kad troksnis no sētas ar spaiņiem un baļļu ievēlās pļavā, kājās bija arī tuvākie kaimiņi.

Grabinādami piena kannas, pļavā iebruka dimantu vācēji no Zirgdunduriem. Gabalu tālāk vecu vannu uz pļavu stīvēja Kazdundurs. Aiz tiem nāca Jaunspindeles un Mežspini-

deles. Tad Miģeles, Smidži. Un tad jau viss ciems bija pļavā.

Kalnspindelīene, kā jau uz pļavu iedama, bija paņēmusi līdzī grābekli. Apjēgusi, ka te ar grābekli nav ko iesākt, nometa to un skrēja pēc sniega lāpstas. Iegrūda lāpstu zālē un tikai tad saprata, ka arī tas nav piemērots rīks dimantu vākšanai. Nācās vien mesties četrrāpus un uzlasīt pa vienam graudiņam ar pirkstiem.

Dimantu ieguvi atvieglināt un paātrināt centās vēl citi dundurciemnieki. Pusmušu bērni skrēja pa pļavu ar tauriņķeramo tikliņu. Taču tikliņa stīpa gandrīz visus dimantus notrieca zemē, un biežajā zālē tie vairs nebija atrodami. Vecāku sabārti, arī jaunie Pusmušas dimantu lasīšanu turpināja pa vienam graudiņam.

Citu paņēmienu bija izgudrojuši Lejasblusas. Tie izritināja no mājas līdz pļavai kabeli un galā pielika putekļu sūcēju. Sākumā likās, ka ies vareni. Taču putekļu sūcējs ātri pildījās ar kukaiņiem un norautām ziedu galviņām. Kad Lejasblusu dimantu vācamā mašīnā iesprūda vairākas nelaimīgas vardītes, arī tā tika atzīta par nederīgu. Un Lejasblusas, tāpat kā pārējie dundurciemnieki, bija spiesti dimantus uzlasīt ar pirkstiem.

Sākumā katra saime darbojās savā pļavas gabalā. Bet, kad labākās vietas bija pārstaigātas, pamazām veidojās robežstrīdi.

Liels ķembasts izcēlās uz Kalnspindeļu un Mežspindeļu robežas. Mežspindeļu saimnieks, mīnājoties pa zāli un velkot sev līdzī sili ar savāktiem dimantiem, nejauši uzkāpa uz Kalnspindelienes nomestā grābekļa. Grābekļa kāts nošvīkstēja gaisā un pamatīgi ieblieza Mežspindelī pa pieri.

“Ak tu, ragana tāda!” saķēris galvu, kļiedza saniknotais Mežspindele. “Nometusi te savu riebīgo grābekli! Ka es tev!”

“Ko lien manā pļavā!” Kalnspindelīene cirta pretī.

“Turi muti!” nosēcās Mežspindele.

“Pats turi muti! Laupītājs! Es tev rādišu, kā manus dimantus zag!” To teikusi, Kalnspindelīene pieskrēja pie Mežspindelēdes dimantu siles un apspēra to riņķī.

Un tad gāja vaļā! Gan vienam, gan otram strīdniekam radās savi aizstāvji. Kliezieni. Bļāvieni. Suņu rejas ciemā. Pieaugušo grūstišanās un izbiedēto bērnu spiedzieni...

Diždundurs savu pusspaini dimantu iebēra baļļā un joza ieviest kārtību. Taču satracinātais pūlis ciema vecākajā pat neklausījās. Tikai tagad Diždundurs aptvēra, ka nav vairs labi. Liels posts bija nācis pār mierīgo, strādīgo un saticīgo Dundurciemu.

Diždundurs pirmo reizi mūžā pa istam bija apjucis un nobijies. Viņu pārņēma savāds stingums. Nevienas skaidras domas galvā.

Un tad kāds neredzams spēks lika Diždunduram pagriezties un atskatīties.

Zem liepas ceļa malā joprojām sēdēja svešinieks. Diždundurs visu šo trako dienu par viņu pat nebija iedomājies. Galvu nepacēlis, viņš bija rausis un rausis mantu...

Diždundurs gāja pie svešā.

Tas piecēlās, panācās dažus soļus pretī.

“Lūdzu,” nočukstēja Diždundurs. Vairāk neko pār lūpām viņš nespēja izdabūt.

“Jā,” teica svešais un pacēla roku pret pļavu.

Pa gabalu bija redzams, ka pūli pārņem apjukums. Beidzās grūstišanās. Skaļās balsis apklusā. Katrs steidzās pie saviem dimantu traukiem.

Diždundurs piegāja pie savas baļļas. Pasmēla ar plaukstām spirdzinošo rasas ūdeni un nomazgāja seju. Tad pagriezās atpakaļ, lai pateiktu svešiniekam paldies. Taču uz ceļa neviena vairs nebija...

Pirmie mēmo klusumu izbradātajā pļavā pārtrauca bērnu smiekli.

Dažiem puikām bija slapjas bikses. Tiem, kuri dimantus bija bēruši bikšu kabatās. Citiem slapja bija visa priekša. Tiem, kuri dimantus bija bēruši aiz krekla. Viņi cits uz citu skatījās un visi kopā aizrautīgi smējās.

Meitenēm, kuras dimantus bija lasījušas groziņos, nebija nekā. Bet tām, kuras bija lasījušas spainišos, tagad bija rasas ūdens. Ja tādā nomazgā muti, kļūstot skaista. Meitenes laikam bija atcerējušās to ticējumu un, skaļi spiegdamas, šlakstījās ar rasu.

Bērnu smiekliem pamazām pievienojās arī pieaugušie.

“Man tagad visa gulta pludos,” teica Vecmiģeliene. “Es takš tos sabēru zem spilvena! Ha – ha – ha !”

“Nu, ar to grābekli, tas gan bija gājiens. Tāds vecs joks. Bet, re, kā trāpīja! Ha – ha!” smējās Mežspindele, ar roku ap-
taustidama pieri.

Beidzot iesmējās arī Diždundurs. Taču tūlīt piešāva mu-
tei priekšā plaukstu. Lai nerādītu liksmajiem dundurciemnie-
kiem savus nelāgi izrobotos zobus.

GLUDEKĻA KLEJOJUMI

Gludeklim apnika braukāt pa veļas dēli – uz priekšu un atpakaļ, uz priekšu un atpakaļ. Tad nu viņš nosprieda, ka vajadzētu izlaist kādu slaidāku loku. Domāts, darīts.

Kad saimniece, atgriezusies no pastaigas ar suni, atvēra dzīvokļa durvis, gludeklis pa suņa apakšu nepamanīts izslidēja ārā.

Bet ārā tajā laikā bija ziema.

Gludeklim uzreiz ļoti iepatikās slidenā ietve. Taču viņam šķita, ka tā ir pārāk grubuļaina. Tāpēc viņš ņēmās ietvi gludināt. Tā, lai ledus spīd un laistās.

Bet cilvēkiem, gludeklis juta, tas nepatīk. Tie skatījās uz viņu pavisam greizi. Kāds vīrs, uz ietves saligojies un viņu pamanījis, uzbrēca nelabā balsī: “Škic, draņķi!”

Gludeklis palēcās un prom bija. Tādu attieksmi pret sevi viņš nebija gaidījis. Agrāk neko tādu no cilvēku puses nebija pieredzējis. Nuja, īstenībā jau viņš vispār maz ko bija pieredzējis. Vienā vienmuļībā vien dzīvojis.

Kad gludeklis domīgi slīdēja pāri pagalmam, viņu pamanīja puikas. Priecīgi lēkādami, tie sauca: “Ei, gludekli, šurp!”

Kas tur varētu būt? Gludeklis pagriezās uz to pusi. Un nokļuva ļoti labā vietā! Slidotavā!

Ledū dažviet bija iesaluši kaut kādi kukuržņi. Tos vajadzēja nolīdzināt. "Brauc šite!" sauca puikas. "Un tagad šite!"

Patīkamāku nodarbošanos gludeklis nevarēja pat iedomāties. Pielīdzinājis vienu ledus laukuma stūri, viņš traucās uz citu. Loku lokiem. Riņķu riņķiem. Jo ilgāk viņš slidinājās, jo ledus kļuva gludāks. Jo ledus gludāks, jo jaukāka slidināšanās. Liekas, viņš te varētu slidot un slidot bez gala. Līdz pašam vakaram! Varbūt arī vēl cauru nakti! Bet varbūt – visu mūžu!

Taču, kad ledus bija kļuvis pavisam, pavisam gluds, puikas teica: "Paldies, gludekli, pietiek! Tagad ej malā, nemaisies mums pa kājām!"

Te tev nu bija... Tupēt malā un skatīties, kā citi slido pa tevis nogludinātu ledu? Nu, nē. Gludeklis devās prom.

Šķērsojis kādu klusu ielu, gludeklis nonāca parkā. Tur viņš lēni slidinājās pa celiņiem, līdz pamazām nomierinājās. Bet pavisam sarūgtinājums pagaisa, kad gludeklis no pakalna gala ieraudzīja ielejā ledu.

Lejā pletās liels ledus lauks! Tas bija aizsalis diķis. Tikai dažviet ledū vizēja vaļēja ūdens lāsumi. Tur laikam tecēja diķim cauri kāda upīte.

Gar diķa malu cilvēkiem bija izliktas brīdinājuma zīmes. Lai

šie neiet uz ledus, jo tas ir bīstami. Lieliski! Cilvēkus uz ledus tiešām nemanīja. Beidzot gludeklis būs pašam savs ledus!

Gludeklis ieskrējās un laida pa nogāzi lejā! Viņš traucās tik ātri, ka sakarsa. Tāpēc – cauri plānajam ledum – diķa dibenā gludeklis nogāja čūkstēdams...

Pārsteigums bija liels. Gan gludeklis pašam, gan diķa zivīm. Ja gludeklis jutās apjucis, mīcoties pa ķēpīgām dūņām, tad zivis bija stāvā sajūsmā. “Tieši tas, kas mums vajadzīgs!” zivis teica. “Kāda laime! Kāda dāvana!”

Kādēļ tad zivis tā priecājās?

Pīles, lielās muldētājas, diķa zivīm bija stāstījušas par jūras zivīm. Īpaši – par butēm. Un iestāstījušas visādas muļķības.

Butes, protams, ir plakanas, un abas acis butēm ir vienā ķermenā pusē. Bet pīles bija apgalvojušas, ka par buti varot kļūt jebkura zivs. Vienīgi esot vajadzīgs gludeklis. Tas ikvienu zivi varot tā izgludināt, ka iznāktu bute. Un butes esot vis-skaistākās zivis pasaulē.

Trakākais, ka pīlēm bija noticējušas ne tikai vientieses karūsas, bet arī dažs labs citādi itin prātīgs līnis.

“Mēs gribam būt butes,” zivis ik pa laikam bija plijušās virsū pīlēm.

Pīles tikai savā starpā samirkšķinājušās un atteikušās: “Nav jau gludekļa.”

Un te tas ir! Glābējs klāt!

Ilgī zivīm nācās gludekli pierunāt, lai viņš no tām taisītu butes. Gludeklim priekšlikums nepatika. Viņš nojauta, ka ar tādu rīcību varētu iekulties ķezā.

Un tā arī notika. Kad no zivju dikšanas nevarēja vairs atkauties, gludeklis atmeta ar roku un sāka tās gludināt. Un tad tikai gāja vaļā! Šis spirinājās un spiedza: “Vai! Sāp! Vai! Vai!”

“Labi, metam mieru!” gludeklis teica un pabrauca malā.

“Nē, nē! Ko tu!” zivis iebilda. “Lai sāp! Tur neko nevar darīt. Skaistuma dēļ jāpaciešas!”

Gludeklis atsāka gludināt. Zivis – spirināties un spiegt. Tāda jezga! Mokas, ne darbs.

Cik dienu un nakšu tas ārprāts diķi bija ildzis, gludeklis nevarētu pateikt. Pamazām tomēr butu mode norima. Karūsas un liņi, kas vēl nebija izgludināti, vēroja saplacinātās māsas un brāļus, taču nekādā sajūsmā par viņu izskatu nebija.

Kad gludeklis beidzot veselu dienu netraucēti bija varējis atpūsties, viņš saprata, ka tas murgs ir galā. No nepatīkamā pienākuma viņš bija atbrīvots. Ko tālāk pasākt?

Neviļus palūkojies uz augšu, gludeklis pamanīja divas kustīgas pleznas, kas piederēja kādam spalvotam radījumam. Pilnīgi drošs viņš nebija, taču likās, ka tur – pa diķa virsu – peld pīle.

Peld pīle? Ja jau peld pīle, pēc brīža gludeklis atskārta, tad iznāk, ka ledus ir izkusis. Tā bija laba zīme. Varbūt viņam

vēl izdosies izklūt no diķa ārā. Dzīve dūņās bija apnikusi līdz kaklam.

Kad pāri aizslidēja vēl viena pīle, gludeklim tālākās rīcības plāns bija skaidrs. Vajag mācīties peldēt!

Jāatzīst, ka sākumā gludeklim ar peldēšanu gāja ļoti grūti. Taču pēc mokošās zivju gludināšanas nekādas grūtības viņu vairs nebaidīja.

Pēc dažām dienām gludeklis jau tīri ciešami noturējās virs ūdens. Vēl pēc dažām viņš iemanījās gludināt sikos vilnišus, ko vējš dzina no viena diķa krasta uz otru.

Kad gludeklis atklāja, cik jauki ir gludināt vilņus, viņu pārņēma liela liksmība. Tāpēc nav brīnums, ka viņš vairs ir nedomāja par došanos projām no diķa.

Pamazām gludeklis iepazinās ar pilēm, kuras bija izperējušas mazuļus uz diķa saliņas, un ar ūdensvistiņām, kuras dzīvoja piekrastes kalmēs. Nevar teikt, ka viņi būtu kļuvuši draugi, taču cits citu sveicināja, reizēm pārmiija kādu vārdu, parunājās par laiku.

Dažreiz gludeklim uznāca tik draiskulīgs noskaņojums, ka viņš pabiedēja pusauga pilēnus, lielā ātrumā drāzdams tiem garām. Taču virsū nevienam viņš neskrēja. Īstenībā viņš bija lādzīgs. Tie bija tikai tādi gludekļa jociņi.

Vārdu sakot, vasara pagāja brīnišķīgi!

Bet, kad laiks kļuva vēsāks, diķi aizvien biežāk vēlās tādi viļņi, ka tos izgludināt nebija nekādu cerību. Ko tādās reizēs pasākt? Gludeklis caurām dienām tupēja diķa malā un gaidīja, kad lielie viļņi norims. Bet tie tikai vēlās un vēlās.

Jo ilgāk gludeklis tupēja malā, jo mulķīgāk jutās. Arī jaunās pīles un ūdensvistiņas bija izaugušas un aizceļojušas. Atgriezties dūņās? Nu, nē! Tikai ne to! Tad jau labāk...

Neizdomājis domu līdz galam, kas būtu labāk, gludeklis pagriezās un gliemeža gaitā sāka rāpties pa stāvo nogāzi uz parku. Kādu laiku padzīvos tur. Tad jau redzēs, ko tālāk.

Bezmērķīgi izklaiņojies un kārtējo nakti pārlaidis dzeltenās kļavu lapās, kādu rītu gludeklis pamanīja, ka peļķi uz parka celiņa pārklājis ledus. Tāds atklājums lika gludeklim sarosīties.

Taču peļķe bija maza, ledus plāns. Nekāda slidošana tur neiznāca. Gludeklis pārbrauca peļķei pāri kā ledlauzis. Turklāt vēl noķēpājās ar dubļiem, kas atsauca atmiņā riebīgo dzīvi diķa dūņās.

Čaukstošās lapās kaut cik apslaucījies, gludeklis vēlreiz pavērās salauzītajā peļķē. Un pabeidza domāt pirms vairākām dienām diķa malā iesākto domu.

Tad jau labāk – atgriezties dzīvoklī. Vismaz tur pārziemot.

Bet. Bija viens bet. Ko teiks dzīvokļa saimniece un pārējie mājinieki, ka viņš tik ilgi bez atļaujas klejojis apkārt? Varbūt viņa vietā tur ievācies jau cits gludeklis?

Bet. Otrs bet. Ir jau vēl citi dzīvokļi. Tādi, kuru saimnieki nezina, ka viņš ir bēglis un klaidonis. Un tie varbūt priecāsies, ka vienkārši ir ieradies gludeklis? Kā īsti rīkoties?

Šo domu izdomāt nācās ļoti grūti. Kad es pēdējo reizi gludekli sastapu, viņš nebija vēl izdomājis, uz kuru dzīvokli iet.

Ja tu laid pa durvīm iekšā suni vai kaķi, tad apskaties, vai kopā ar viņu tavā dzīvoklī neieslid gludeklis! Varbūt viņš būs izvēlējis tieši tavu dzīvokli.

Taču baidīties no gludekļa nevajag. Viņš nav slikts. Gluži otrādi. Viņš ir lādzīgs un izpalīdzīgs. Palīdzēs tev ne vien izgludināt bikses, svārkus vai kreklus, bet arī saburzītas burtnīcu un grāmatu lapas. Vārdu sakot, viņš var būt saimniecībā visnotaļ noderīgs.

PINGAS PONGA

To saulaino dienu daudzi varēja saukt par jauku. Tikai ne vista Pinga. Tā bija vismelnākā diena viņas mūžā, jo tieši tajā dienā vanags bija aiznesis viņas cālišus. Aiz bēdām vista nezināja, kur likties.

Ieraudzījusi sētmalē vates pikū, Pinga no tās izgatavoja cālīti, apviļāja pienenēs, lai būtu dzeltenāks, nosauca par Pongu, vadāja visur sev līdzī un sargāja kā acuraugu.

Ponga paaugās, pūku vietā izdīga spalvas, pēc skata viņa bija vista kā jau vista. Tomēr viņai piemita kāda īpatnība.

Pongai lāgā negaršoja ne graudi, ne putraini, pat ne izkašņātās sliēkas. Toties ar lielu kāri viņa norija katru atrastu plastmasas lausku.

Kad Ponga izknāba robu zālē pie akas noliktam plastmasas spainim, saimnieks viņu nošķīra no Pingas un iesprostojā būrī.

Taču arī cietumā Pingas Ponga savu ieražu neatmeta. Kādu reizi, kad viņai sprostā tika pasniegti graudi plastmasas bļodiņā, Ponga izbēra graudus, saknābāja bļodiņu, apēda lauskas un izdēja četras olas.

Saimniekam, tādu skatu redzot, aiz brīnumiem mute

PINGAS PONGA

PiNGA

palika vaļā... Oļas bija nelielas un pavisam apaļas. Viņš paņēma rokā vienu, aptaustīja... Paņēma otru, trešo, ceturto... Tās nūdien bija īstas galda tenisa bumbiņas!

Ko ar tādu vistu iesākt?

Kad saimnieks par savu vistu pastāstīja kaimiņiem, tie tikai smējās un grozīja galvu. Neviens viņam neticēja. Tomēr ziņa izplatījās pa visu pagastu.

Kādu dienu, kad saimnieks ar cirvi rokā gāja pāri pagalam, lai nekam nederīgajai vistai nocirstu galvu, sētsvidū ieripoja sagrabējis autiņš. No tā izkāpa apskretis vīrelis un, samaksājis labu naudu, Pingas Pongu nopirka.

Pārvedis vistu mājā, vīrelis to ielaida savā goda istabā, vīrs ārdurvīm piestiprināja uzrakstu

PINGAS PONGA – GALDA TENISA BUMBIŅU RŪPNĪCA

un savā sagrabējušā autiņā aizbrauca uz tuvējo pilsētiņas izgāztuvi pēc plastmasas atkritumiem.

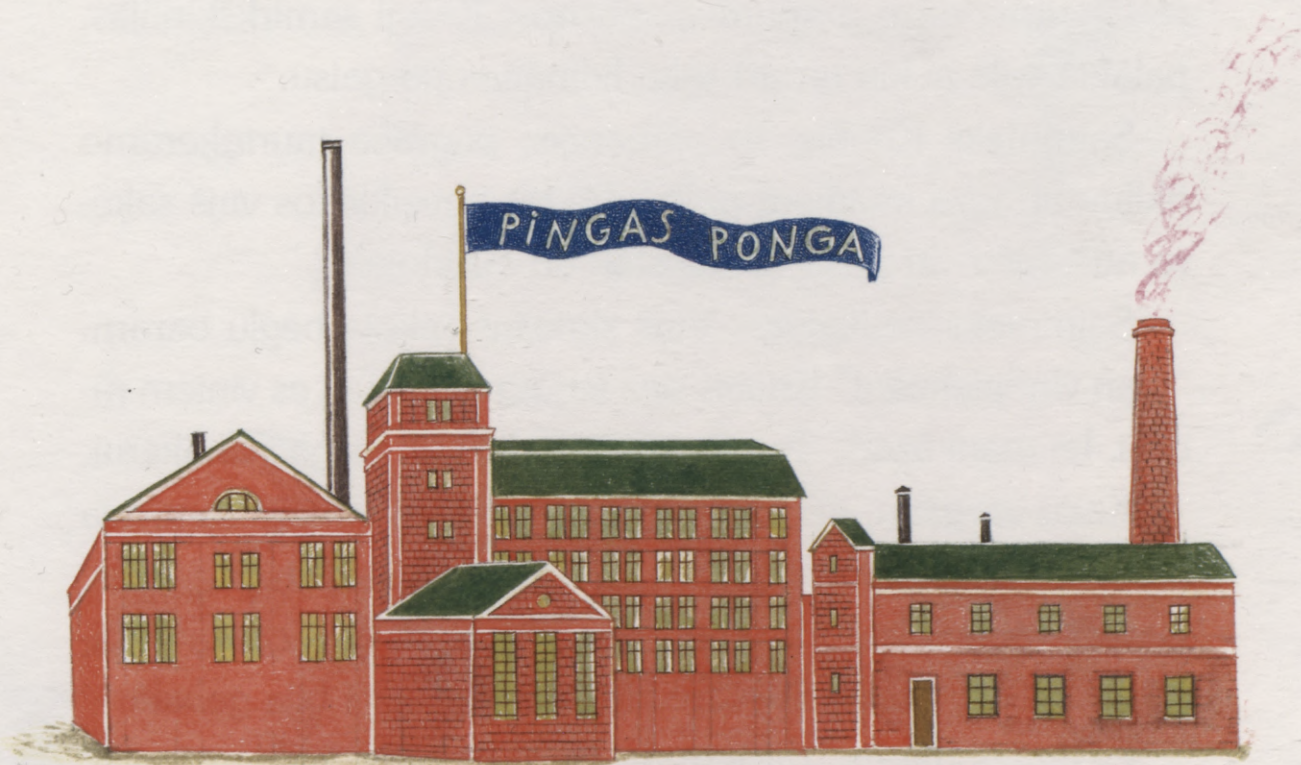
Kas notika tālāk, varat paši iedomāties.

Ar plastmasas gabaliem nepārtraukti barotā Ponga nepārtraukti dēja galda tenisa bumbiņas. Rūpnīcas īpašnieks, kurš tagad vairs nemaz neizskatījās pēc apskretuša vīreļa, sekoja tam, kā vieni autofurģoni pieveda rūpnīcai izejvielas, bet citi veda projām uz veikaliem glīti iesaiņotas galda teni-

sa bumbiņas. Saprotams, ka starp automobiļiem nebija neviena, ko varētu saukt par sagrabējušu.

Galda tenisa bumbiņas iznāca lieliskas. Drīz tās tika pieprasītas visās pasaules malās. Ļaudis tās iedēvēja slavenās rūpnīcas vārdā – par pingponga bumbiņām.

Ja vien vēlaties, jūs tās varat iegādāties jebkurā sporta preču veikalā. No Slampes līdz Japānai. No Smārdes līdz Kanādai. No Džūkstes līdz Jaunzēlandei.

AK, ŠIE KNAĢI!

Kad knaģiem bija jātur krekli, palagi, divieļi, tie cītīgi turēja savus turamos un kaut kādiem tur apkārtlidoņiem nepievērsa ne mazāko uzmanību.

Bet reiz, kādā rudenīgā dienā, kad knaģi bez darba garlaikojās veļas auklā, tiem līdzās nolaidās bezdelīgas. Pēc brīža tās visas reizē uzspurdza spārnos. Knaģi samirkšķinājās, palaida vaļā auklu un arī sāka lidināties pa gaisu.

Saimnieks Knābis, to pamanījis, pagrāba tauriņķeramo tikliņu un joza knaģiem pakaļ. Dažus neveiklākos viņš saķēra ātri, taču citi pašāvās augstāk un aizlidoja.

Saimnieks neatlaidās. Viņš skriešus sekoja bēgļu barām. “Gan viņi piekusis!” Knābis sevi iedūšināja. “Tad es viņiem rādīšu, kā mani āzēt!” Tomēr knaģi nebija tik viegli panākami.

Kādu vārgāku, no bara atpalikušu knaģi Knābis sagūstīja pie Tukuma. Taču noķertais niķīgi spirinājās un knaibījās. Kamēr saimnieks to izpiņķēja no tikliņa, kamēr iebāza dziļākā kabatā un aizvilka rāvējslēdzi, pārējie bēgļi bija gabalā.

Paskrējis garām Talsiem un izvicojis cauri Valdemārpilij, Knābis drīz vien izbrāzās jūras krastā.

“Ā, te jūs man esat!” viņš ieaurējās un metās uz smilšu

sērīti, kur knaģi draudzīgi tērzēja ar tārtiņiem, tilbītēm un šņibīšiem.

Briesmīgā kaujas sauciena izbiedēti, knaģi un putni aizlaidās.

“Ak, nevajadzēja man tā kliegt. Varēju taču klusītēm pielavīties,” Knābis pie sevis šķendējās, skriedams garām Ķipkai.

Pie Melnsila tārtiņi, tilbītes un šņibīši nopriecājās par jauku dūņu klājienu un nolaidās atpūsties. Knaģi, jāteic, nebija nekādi dižie lidoņi, nebija ne piekūni, ne svīres, pat ne tārtiņi, tilbītes vai šņibīši. Arī labprāt būtu atpūtušies. Taču nevarēja to atļauties. Pēc saimnieka nesenā uzbrēciena knaģiem bija skaidrs, ka nekādi joki vairs nav. Neatlika nekas cits, kā turpināt bēgšanu.

Līdz Kolkai viss ritēja gludi. Knaģi lidoja gar jūras krastu. Knābis pa liedagu skrēja pakaļ.

Misēklis bēgļiem iznāca pašā Kolkas ragā. Tur knaģi, tāpat kā daudzas cielas, čipstes un čakstes, uz brīdi apjuka. Zeme it kā beidzās. Lidot uz priekšu virs plašās jūras nebija dūšas. Lidot atpakaļ? Tikai ne to! Kamēr knaģi aptvēra, ka jāgriežas tomēr strauji pa kreisi, divi no viņiem jau atradās Knābja tiklīnā.

Panākumu spārnots un sportiskas kaisles pārņemts, garām Saunagam, Pitragam, Košragam Knābis nesās kā viesulis. Knaģi arī, protams, lidoja, cik jaudas.

Pret Lielirbi Knābis sajuta dūrēju sānos. Ātrums, redzams, bija par lielu. Knābis to samazināja.

Tuvojoties Miķeļtornim, viņš sāka apdomāt visa notiekošā bezjēdzību. Tad nu liela manta – knaģi ... Un varbūt viņi nemaz negribēja bēgt projām? Tikai mazliet palidināties?

Gabalā starp Lūžņu un Ovišiem Knābis izlēma, ka pietiks māžoties. Ventspilī iekāps vilcienā, kuģī vai autobusā un atgriezīsies mājās. Ģimene droši vien arī sāk uztraukties. Nezina, kur viņš pazudis.

Tomēr Ventspilī Knābja lēmums izkūpēja kā nebijis. Ventspilnieku daudz balsīgie “Sa – rau! Sa – rau!” un vētraunie aplausi pilsētas ielās skrējēju pildīja ar jaunu spēku un apņēmību.

“Es nepievilšu jūsu cerības!” Knābis sauca, mādams ar tauriņķeramo tikliņu sajūsminātajiem skatītājiem.

Mazs vājuma brīdis Knābim uznāca iepretī Jūrkalnei. Taču Pāvilostā atkal viss mainījās.

Tur viņu sagaidīja Kurzemes televīzijas, radio un avižu reportieri, spēlēja pūtēju orķestris, meitenes pasniedza ziedus!

Kaut ko tādu Knābis piedzīvoja pirmo reizi mūžā. Acīm redzot, ziņas par viņa skrējieni jau izplatījušās visā Kurzemes piekrastē. Un varbūt pat vēl tālāk. Cik tas tomēr bija patikami! Kā medus nolija pār viņu.

Īsu neveiklības sajūtu radīja uzdāvinātās puķes. Kur tās likt? Nest līdzī? Bet tās apgrūtināja skriešanu. Mest zemē arī nedrīkst. Kur nu!

Taču, ātri iejuties jaunajā lomā, Knābis veiksmīgi atrisināja sarežģījumu. Puķes viņš iedeva ugunsdzēsējam, kurš stāvēja pie sarkanas mašīnas miesta pievārtē. “Tās, lūdzu, nosūtiet manai ģimenei!” Knābis teica. “Tiks izpildīts!” ugunsdzēsējs atbildēja, saņemdamš puķu klēpi.

Liepājā Knābi sveica ne vien pilsētas galva ar saviem padomniekiem, bet Rožu laukumā viņam sirsnīgi māja arī viņa ģimene – sieva, abas meitas un dēls. “Mēs ar tevi lepojamies!” viņi sauca. “Mēs tevi redzējam televizorā! Mūs atveda helikopters! Turies!”

Knābis tagad bija tik aizņemts ar sevi, ka pavisam no redzesloka bija izlaidis knaģus.

“Nīca, Bārta, Rucava! Rucava, tu mucava! Noķeršu ir

tevi!” viņš dungoja pašsacerētu dziesmiņu, skriedams pa Lejaskurzemes šoseju, līdz viņu pie Rucavas apturēja ceļu policija.

“Divi jūsu knaģi, Knābja kungs, ir Papē ielidojuši lielajā putnu pētnieku murdā,” ziņoja policijas kapteinis. “Kādi būs rīkojumi?”

“Laist vaļā!” attrauca Knābis. Bet tad apdomājās un noprasīja: “Kāds tas murds ir?”

“Ļoti liels tikls, cienītais!” teica policists.

“Man arī vajag lielu tiklu!” sauca Knābis, novicinājis ceļu policijas kapteinim gar degunu savu tauriņķeramo.

“Tiks gādāts!” teica kapteinis. “Uz priekšu, cienītais!”

Lietuvu Knābis pievarēja vienā stiepienā. Polija ir lielāka, bet arī tai viņš drīz izskrēja cauri, kaut gan katrā pilsētā vajadzēja sniegt īsu interviju televīzijas, radio un avižu reportieriem.

Tad Knābis nonāca kādā valstī, kur tolaik bija iekārtota Pasaules brīnumu izstāde. Tur, viņu gaidot, bija izgatavots milzīgs tauriņķeramais tikls. Knābis to pagrāba un bija stāvā sajūsmā. Pirmajā brīdī viņš vēl nenojauta, kādus sarežģījumus jaunā ķeramierīce radīs.

Visu laiku nācās no tikla kratīt ārā putnus. Žubītes un ķīvuļi, zīlītes un cīruļi veseliem bariem. Vārnas, gārņi, vanagi, stārķi! Kas tikai tur nesakrājās!

Kad Knābis bija nonācis Eiropas malā, tādā vietā, ko sauc par Gibraltāru, viņš izkratīja no tikla zosu baru. Un kādai zosij – iedomājieties! – astē bija iekēries viens no viņa knaģiem. Taču Knābis to pamanīja par vēlu – tad, kad zoss jau atvēzēja spārnus, lai lidotu pāri jūrai uz Āfriku.

Nu Knābis saprata, ka tālāk vairs neskries. Ginesa grāmatā viņa vārds būs iekšā. To viņam daudzi reportieri bija solījuši. Un Āfrikā taču ir pārāk liels karstums. Turklāt čūskas un lauvas, un vēl nezin kas.

Knābis ar delnu notrauca sviedrus no pieres un griezās atpakaļ. Lai tie knaģi, kur tie knaģi... Varbūt pavasarī reizē ar gājputniem atlidos. Un daži tomēr viņam bija palikuši. Viņš aptaustīja kabatu. Jā, tur tie tupēja.

Tā nu Knābis nesteidzīgi gāja uz māju pusi. Reportieri bija pievērsušies citiem notikumiem, tie viņu vairs netraucēja.

Un tad kādā valstī, nejauši savēzējis lielo tauriņķeramo, viņš pamanīja, ka ir noķēris bumbvedēju. Resnu lidmašīnu, kas pilna ar bumbām. Ne jau ar futbolbumbām, bet tādām, kas var sprāgt.

Lidmašīnā bija pilots. To Knābis izņēma un palaida. Bet lidmašīna pati bija tik dziļi iepiņķējusies tiklā, ka Knābis to nevarēja izdabūt ārā.

Nu sākās tracis! Knābim atkal bija pievērsta liela uzmanī-

ba. Vienas avīzes dēvēja viņu par bīstamu noziedznieku, kam pienākas visbargākais sods. Citas par Knābi rakstīja cildinoši: “Cik labi, ka miera sūtnis pārstaigā mūsu zemes! Gaiss kļūst tīrāks. Knābim – Nobela miera balvu!”

Kā tas beidzās?

Nekas vēl nav beidzies. Knābis ir arestēts un gaida tiesu.

Vai mēs viņam varam kaut kā līdzēt?

Varbūt, ka derētu rakstīt vēstules visām valdībām? Rakstīt, ka bumbvedēji cilvēkiem nav vajadzīgi, ka pilnīgi pietiek ar pārkonu. Varbūt tas kaut cik mainītu valdnieku domas? Un tad arī atvieglotu Knābja stāvokli?

Ja jums gadījumā prasis, kas jūs uz rakstīšanu kūdījis, tad saki: “Tāds Baltvilks. Viņš dzīvo Rīgā, pilsētas malā, otrajā stāvā. Reizēm sacer pasakas, reizēm uz lodžijas baro putnus.”

MEŽAINIS

Todien liņāja sīciņš sēņu lietus. Ko tādā laikā sadarīsi? Uzvilku lietus drēbes, paņēmu kurvi un gāju uz mežu. Sēnes bija labi paaugušas. Kurvis drīz pilns. Griezoz uz māju pusi.

Eju, eju, sen jau jābūt meža malai, bet malas kā nav, tā nav. Sametas mazliet jocīgi ap dūšu. Laikam būšu apmaldījies.

Izgājis laucītē, nopētu debesis. Ja būtu saule... Bet saules nav. Joprojām rasina lietus. Debesis viscaur vienādi pelēkas. Ko nu?...

Tad man degunā iesitas dūmu smarža. Kāds mežā kurina uguni. Droši vien meža cirtēji dedzina zarus. Tie mežu pazīst, parādīs ceļu!

Laužos cauri brikšņiem uz to pusi, no kuras plūst dūmi. Biezs un tumšs eglājs. Asie, nokaltušie zari plēš, skrāpē un dur.

Kad rāpus, lišus esmu izspraucies biezoknim cauri, ieraugu nepazīstamu ezeru.

Vai tikai tas nebūs Mežaiņa ezers, par kuru ļaudis stāsta visādus brīnumus? Tas esot dziļi mežā. Tad būšu aizklīdis ļoti tālu no mājām...

Jā, bet no kurienes nāk dūmi! Skats tiešām dīvains. Dūmi nāk no apaļas, krūmiem apaugušas saliņas ezera vidū. Kā tāda milža galva, es nodomāju. Un tad... saliņa sāk celties augšā! Un tā tiešām ir milža galva!

Vajadzētu bēgt, bet kājas kā zemē ieaugušas. Aiz bailēm esmu sastindzis.

Izslējies pilnā augumā, milzis pagriežas pret mani. Viņš mani ir pamanījis. Zobos milzim kūp ar egļu vai priežu zariem piebāzta pīpe. Dūmi smaržo pēc degošām skujām. Milzis viscaur ir pinkains kā lācis un slapjš. Tas, ko es biju noturējis par krūmiem uz saliņas, ir viņa mati. Ezera vidū ūdens milzim sniedzas līdz jostas vietai. Izņēmis pīpi no mutes, viņš mani uzrunā: “Ei, rūķīt, ko tu te dari?”

Balss ir stipra, bet draudzīga. Jūtu, ka bailes pāriet.

“Es esmu apmaldījies,” saku, kā ir.

“Lūkāsim palīdzēt,” milzis noteic un lēni, lai nesaceltu lielus viļņus, nāk malā.

Izkāpis krastā, milzis stādās man priekšā.

“Mežainis,” viņš saka, ar pīpes kātu norādīdams uz sevi, un pieliecies sniedz man plaukstu. Tā ir tik plata kā mūsu mājas virtuve.

“Jānis,” es atbildu, pielicis roku pie milža rādītājpirksta.

“Rausies iekšā!” Mežainis mudina. “Apskatisimies, kur tad ir tavas mājas.”

Es iekāpju milža plaukstā, un viņš uzceļ mani augstu pāri koku galotnēm. Tagad es apkārtņi varu pārredzēt kā no ugunsnovērotāju torņa.

Pirmais, ko es ieraugu aiz meža, ir ciema baznīca.

Turpat netālu skola. Dzirnezers. Un mana māja! Viss tik sīciņš!

Tad noskatu lielceļu. Līdz tam es nokļūšu pa stigu, kas iet tepat netālu ezeram garām.

“Nu, Jāni, vai atradīsi mājas?” Mežainis noprasa.

“Jā, pa to stigu,” es saku.

“Līdz tai es tevi aiznesīšu,” saka Mežainis. “Citādi brikšņos atkal vari nomaldīties.”

“Labi,” es piekritu, un mēs ejam.

Uz stigas milzis pieliecas un nolaiž mani zemē.

“Paldies, Mežaiņa kungs!” es saku.

“Dzīvo vesels, Jāni! Tālāk iet es nevaru. Negribas cilvēkus baidīt. Būs jāliekas atpakaļ ezerā,” viņš vēl piemetina.

“Kāpēc ezerā?” vaicāju.

“Man netik salīt,” Mežainis saka un izslejas pāri kokiem.

“Kad uznāk lietus, es vienmēr eju ezerā.”

“Bet jūs tik un tā paliekat slapjš!?” es saucu uz augšu, lai milzis mani labāk sadzirdētu.

“Slapjš jā, bet neesmu salijis,” Mežainis nosmejas.

Smieklu iedrošināts, es gribu Mežainim vēl šo to par milžiem pavaicāt.

“Mežaiņa kungs, vai te ir daudz milžu?” es prasu.

“Viens mans radagabals dzīvoja Mellā purva salā, bet pagājušajā naktī aizgāja uz siltām zemēm. Tas tāds salīgs. Tagad esmu palicis viens. Drīz kļūs vēsi arī man, taču es projam neiešu. Tepat kaut kur nolikšos ziemas guļā. Milžu, brāl, nekur nav daudz.”

“Bet rūķīši? Vai tie te ir?” es vēl pajautāju.

“Rūķīši? Ha – hā! Tie, brāl, dzīvo tikai pasakās. Mēs dažreiz tādas saceram. Par cilvēkiem. Tu, piemēram, varētu būt kāds apmaldijies sēņu rūķītis. Ha – hā!” viņš nosmejas un aiziet uz ezeru.

Es eju pa stigu uz lielceļa pusi un prātoju, vai tā ir, kā Mežainis teica? Vai tiešām rūķīši dzīvo tikai pasakās? Un tās pasakas ir izdomājuši milži? Vai arī Mežaiņa sacītais ir milžu joks?

SATURS

Mazliet neparasti

Nozagtā pasaka

Plivija

Kāpurs un spogulis

Viena diena Dundurciemā

Gludekļa klejojumi

Pingas Ponga

Ak, šie knaģi!

Mežainis

Baltvilks J.

Ba 418 Plīvija un citas pasakas. – R.: a/s “Preses nams”, 2000.–56 lpp., il.
Māksliniece Anita Paegle.

Dzejnieks Jānis Baltvilks pa laikam uzraksta arī kādu grāmatu prozā. Nosacīti par viņa pirmo pasaku krājumu var uzskatīt 1988. gadā izdoto grāmatiņu “Stāsti par ceļojumiem”. 1996. gadā grāmatā iznāca cikls “Pasakas par pasakām”. Un tagad ir šī grāmata – deviņu visai atšķirīgu pasaku kopojums ar nosaukumu “Plīvija un citas pasakas”. Šis krājums godalgots arī konkursā “Preses nama Grāmata”.

Datorsalikums. Reģistrācijas apliecība nr. 2-0610. Formāts 62×88/8. Ofseta tehnika. Metiens 3000 eks.
Līgumcena. Iespiesta a/s “Preses nams”, Balasta dambi 3, Rīgā, LV-1081.

LĀTVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0301008559

OBLIGĀTAIS
EKSEMPĻĀRS

1.80

PRESES NAMA
G RĀMATA

J
L 3654

ISBN 9984-00-406-6

9 789984 004068